



Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP OG HUMANIORA

BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBLBAC

Høst 2021

Åpen

Forfatter:

Liv Bente Skretting

.....
signatur forfatter

Kandidatnummer: 3237

Veileder: Nils Christian Fossdal

Fagansvarlig: Sara Esmæeli

Tittel: Musisering og inkludering "Hvordan kan musikk skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen"?

Engelsk tittel: Musicing and inclusion "How can music create a safe and inclusive environment for children in kindergarden"?

Emneord: Trygghet, Inkludering

Ant ord: 8453

Ant sider: 30

+ Vedlegg: 2

Stavanger, 30/12/2021

.....
dato/år

Sammendrag

Ved å bruke musikk bevisst som verktøy i barns utvikling, kan broer og vennskap bygges for å utvikle vennskap, trygghet og danne et fellesskap hvor alle barn er like mye verdt for hverandre i barnegruppen. Problemstilling lyder:

Hvordan kan musikk skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen?

Oppgaven bygger på teori fra fag fra barnehagelærerutdanningen på UIS og forskningsarbeid fra Kulset (2019) som tidligere har skrevet rundt denne problematikken. Kategorier som blir vektlagt i oppgaven er: *hvorfor musikk i barnehagen? Stemmeskam, sosialisering gjennom musikken, musikk som språkbygger og foreldresamarbeid.*

To informanter ble valgt ut med bakgrunn i deres erfaring innen yrket som barnehagelærer. Det innsamlede datamaterialet ble analysert og bearbeidet med et kvalitativt intervju som valg av metode. Videre drøftes potensielle feilkilder under prosessen.

Oppgavens konklusjon er først basert på oppgavens funn med tilhørende teori. Deretter en analysering av oppgavens empiri. Til slutt drøftes oppgavens funn opp mot teorien. Her understrekes problemstillingen og oppsummerer en viktig konklusjon som blir å bevisstgjøre de ansatte på bruk av musikk og fokusere på opplæring i barnehagen. Dette for å hindre at stemmeskammen lever videre i barnehagene og for å gi ny innputt og motivere de ansatte til å synge med den stemmen de har. Dette er bra nok!

Forord

Vil med dette få takke assisterende styrer Kari Hansen fra Barnehage 1 og pedagogisk leder Eli Olsen fra Barnehage 2, for muligheten å få intervju de i en meget hektisk hverdag i barnehagene. Takk for diskusjon, refleksjon og deres bidrag fra livserfaring til å opplyse meg med deres kunnskap og erfaringer rundt denne problematikken samt videreformidle hvilke muligheter musikk har i en barnehagehverdag.

Musikk gir universet en sjel.

Den gir sinnet vinger, fantasien flukt,

Alvoret sjarm og den gir munterhet og liv til alt.

Platon

Innholdsfortegnelse

| | |
|---|----|
| 1.0 Innledning..... | 4 |
| 1.1 Hensikt og mål med oppgaven..... | 4 |
| 1.2 Bakgrunnen for mitt valg og engasjement | 5 |
| 2.0 Gjennomgang av faglitteratur/teori..... | 6 |
| 2.1 Hvorfor musikk i barnehagen?..... | 6 |
| 2.2 Stemmeskam..... | 8 |
| 2.3 Sosialisering gjennom musikken | 9 |
| 2.4 Musikk som språkbygger | 10 |
| 2.4.1 Foreldresamarbeid | 11 |
| 3.0 Metode..... | 11 |
| 3.1 Valg av metode..... | 12 |
| 3.2 Kvalitativt intervju | 12 |
| 3.2.1 Valg av informanter..... | 12 |
| 3.3 Etikk og etiske hensyn | 13 |
| 3.4 Innsamling av data..... | 13 |
| 3.5 Bearbeiding av data | 14 |
| 3.6 Feilkilder og kildekritikk..... | 14 |
| 4.0 Empiri..... | 15 |
| 4.1 Hvorfor musikk i barnehagen?..... | 15 |
| 4.2 Stemmeskam..... | 16 |
| 4.3 Sosialisering gjennom musikk | 17 |
| 4.4 Musikk som språkbygger | 18 |
| 4.4.1 Foreldresamarbeid | 18 |
| 5.0 Analyse & Drøfting | 19 |
| 5.1 Hvorfor musikk i barnehagen?..... | 19 |
| 5.2 Stemmeskam..... | 20 |
| 5.3 Sosialisering gjennom musikk | 21 |
| 5.4 Musikk som språkbygger | 22 |
| 5.4.1 Foreldresamarbeid | 23 |
| 6.0 Avslutning/Konklusjon | 24 |
| Referanser..... | 25 |
| Vedlegg: | 26 |

1.0 Innledning

1.1 Hensikt og mål med oppgaven

Oppgaven har til hensikt å kunne bidra til en økt bevissthet rundt musikk og hva det kan gjøre for fellesskapet og for det enkelte barn med tanke på de ulike rammevilkårene de har ved barnehagestart. Vi er alle forskjellige og kommer fra ulike land og kulturer, men musikk er et verdensspråk som forener oss uansett bakgrunn.

Grunnlaget for all læring er at barnet må føle seg trygt. Her kan musikk spille en viktig rolle for barnet og hjelpe å skape trygghet i prosessen med inkludering i barnehagen.

Målet er å flagge en bevisstgjøring til barnehagelærere, til å se verdien musikk bidrar til hos barn som går i barnehage og som ennå ikke har utviklet språk og trygghet i barnehagehverdagen .

Oppgaven starter med en presentasjon av musikkens rolle i barnehagen på et teoretisk og faglig grunnlag. Det finnes mange ulike kategorier på fagområdet, men jeg har valgt å fokusere på *hvorfor musikk i barnehagen? Stemmeskam, sosialisering gjennom musikk, musikk som språkbygger og foreldresamarbeid*. Dette med bakgrunn av funn fra forskningsarbeidet mitt. Ettersom tidligere forskning på feltet har blitt utført av Kulset (2019), vil jeg særlig henwise til hennes tidligere bøker innen samme fagfelt. Til slutt vil jeg drøfte teori opp mot mine funn og så avrunde med en avslutning.

I barnehagen brukes ofte non-verbalt språk og kroppslig utfoldelse, spesielt hos de aller minste barna. Fortvilelse kan komme til syne gjennom dytt, slag, spark og lignende, der barn er frustrerte for de ikke klarer å uttrykke seg. De kan fremstå som utrygge og føler seg ikke forstått. «Ordene kan ikke eksistere uten den kroppslige opplevelsen som bebor dem» ifølge Merleau-Ponty (1962) sitert av Løkken (2013, s.41). Barnehagen er en viktig arena for barn å bygge sosial kompetanse, vennskap, relasjoner, trygghet og å føle tilhørighet i en barnegruppe.

Det kan også bli en utfordring hvis ikke det norske språket er på plass hos foreldrene og derfor ikke snakker norsk hjemme. Da er barnehagen eneste arena hvor flerspråklige får praktisert det norske språket og barna får forberede seg til skolestart. Hvordan kan vi hjelpe

barn å lære å kommunisere i barnehagen, slik de blir inkludert og lettere integrert i barnegruppen?

1.2 Bakgrunnen for mitt valg og engasjement

Jeg har via min jobb som barnehageassistent hatt flere gode opplevelser rundt denne problemstillingen. Jeg har observert at musikk *kan* være en døråpner for barn som trenger å bygge trygghet i relasjoner. Det å bli inkludert i barnegruppen uansett bakgrunn, etnisitet, helseutfordringer, diagnoser, aggressive, frustrerte barn, eller innadvendte og tause barn. De aggressive vil ingen leke med, og de passive er ofte usynlige for de andre barna. Sistnevnte får ofte en passiv rolle i fellelek som dyr som ikke trenger å snakke, ofte hund eller katt.

Jeg begynte å jobbe i barnehage for 5 år siden. Der opplevde jeg å få møte ei autistisk afrikansk jente (4 år) gjennom musikken. Jenta hadde ikke språk og uttrykket seg med veldig høyfrekvente lyder. Hjemme fikk hun se på Ipad og lærte seg derfor et par engelske ord som ble utropt av og til. Jeg begynte å synge for jenta. Og merket at på enkelte sanger, sluttet hun enten å gråte, eller å være sint, til å roe seg helt ned å tone seg inn på sangen. Det var spesielt sterkt å oppleve henne i slike vanskelige situasjoner på avstand. En dag nærmet jeg meg henne med en sang fra VM i fotball 2010 av Shakira som heter *Waka waka, This time for Africa*. Her synger de både afrikansk og engelsk. Dette var en sang hun kjente til, og kanskje forsto, virket det som. Jambo betyr hei på afrikansk. Når en situasjon var helt fastlåst, begynte jeg å synge denne sangen, og hele situasjonen ble snudd fra dårlig til bra samme sekund. Et år senere, møtte jeg jenta igjen i en gruppe fra barnehagen som var ute på tur. Hun ropte plutselig navnet mitt. En ansatt kunne fortelle at hun sa ofte navnet mitt. Så fantastisk, tenkte jeg. Mine følelser ble bekreftet. Vi møttes gjennom musikken.

I musikk er vi i en flytsone (Csikszentmihalyi, 1997) som er et sted mellom fantasi og virkelighet (Kulset, 2019, s.55). Og enhver sang forbinder jeg med et minne og sangen kan få meg til å bli glad eller trist. Musikk spiller på hele følelsesregisteret.

På bakgrunn av dette har jeg valgt å fokusere på:

Hvordan kan musikk skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen?

2.0 Gjennomgang av faglitteratur/teori

I dette kapittelet kommer en presentasjon av teori innen de ulike kategoriene: *hvorfor musikk i barnehagen? Stemmeskam, sosialisering gjennom musikken, musikk som språkbygger og foreldresamarbeid.*

2.1 Hvorfor musikk i barnehagen?

Musikken kobler oss mennesker sammen. Vi trenger ikke å kjenne hverandre, men vi kommer sammen i musikken. Vi lever i musikken og musikken lever i oss. Hvis barn møter inspirerte, motiverte og modige barnehagelærere, kan det oppstå gylne øyeblikk (Bakke, Jenssen & Sæbø, 2011, s.97). «Musikk kan fungere som et sosialt lim som forsterker evnen vår til samarbeid og følelsen av å høre sammen» ifølge Cross (2009) sitert i Kulset (2019, s.28).

Bjørkvold (2014, s.29) snakker om «det musiske menneske». Det *musiske* kan defineres som det felles estetiske for menneske. Det at vi er musiske fra vi er i mors liv, før fødselen av og kommer til verden med et ur-skrik som sier: Her er jeg! Med hele min kropp og stemme.

Trevarten & Malloch viser til begrepet «Kommunikativ musikalitet» sitert i Kulset (2019, s.31) som vår medfødte egenskap hos alle mennesker som vi trenger for å kommunisere med hverandre. De første lydene til mennesket. En naturlige menneske evne til å dele emosjonell mening med andre gjennom musikalske parameter som stemme, puls, rytme, gester og bevegelse. Akkurat slik vi snakker med et spedbarn og spedbarnet svarer oss tilbake. Altså at mennesker tilegner seg kunnskap gjennom sosial kontakt og samhandling med andre individer.

Hele følelsesregisteret uttrykkes ved vår stemmeklang (Schei & Duus, 2016, s.73). Det vi si gråt, hulk, sukk, stønn, skrik og latter. Alt henger sammen. Hele følelsesregisteret uttrykkes. Både med det som defineres som klare og falske toner. Musikk er begge deler. Uten noe fasit. Musikken har en evne til å forene oss i følelsene våre. Vi forbinder lyse toner med glede og mørke toner med tristhet.

Ruud sitert i Balsnes (2010, s.22) nevner 4 områder som musikk har på livskvaliteten vår. Den første er vitalitet og følelsesbevissthet. Dette synes jeg er relevant ettersom musikken skal utvikle vår evne til å erfare og uttrykke følelser. Det andre han nevner er

mestringserfaringer og bygging av selvtillit. Det tredje er at musikken bidrar også til utvikling av sosial kapital og tilhørighet og bidrar til opplevelse av mening og sammenheng i livet.

I barnehagen begynner vi samspillet på stellebordet for å oppnå trygg tilknytning som den viktigste tilknytningsstilen ifølge Bowlby (1994) sitert av Abrahamsen (2013, s.78-79).

Trygg tilknytning betyr at de voksne er forutsigbare og at de har gode intensjoner og er snille. Den trygge tilknytningen består av mentallisering, som betyr å forstå hverandre. Emosjonelt tilgjengelige voksne, sensitive voksne og trøstende voksne som er tilstedeværende for barna. Mentallisering er en forutsetning for god sosial kompetanse. Det innebærer ikke at man ikke er uenig med andre, men at man forstår den andres ståsted (Kvello, 2013, s.189).

Kroppsspråk, blick, bekreftelser og raske perspektivskift er en del av en kommunikasjon med musikalske elementer ifølge Thorjussen sitert i Barnehagefolk 3 (2017). Den voksne toner seg inn til barna på mange flere måter enn kun den rent verbale. «Ofte er det et lite nikk med hodet eller et raskt blick tilstrekkelig for å skape den nødvendige intersubjektive opplevelsen» (Barnehagefolk 3, 2017, s.40). Intersubjektivitet er alt vi deler oss imellom av følelser, intensjoner og opplevelser ifølge Stern (2003) sitert av Haugen (2013, s.53-55). Altså en gjensidig forståelse mellom barnet og den voksne.

Bowlby (1994) regnes som tilknytningsteoriens far og definerer tilknytning som: «de emosjonelle bånd som knytter barnet til sine omsorgspersoner over tid og sted» (Haugen et al., 2013, s.78). Trygg tilknytning fremmer mulighetene barnet har for å lære og å mestre sine omgivelser og er også viktig for den kognitive utviklingen ifølge Høigård (2019, s.167). Det viktigste er at et barn har en primærkontakt i starten av tilknytningsperioden og deretter utvikler en trygg base (Bowlby, 1994) som er en *ladestasjon* for barnet. En trygg base eller trygg havn kan være et trygt fang til en voksen (Abrahamsen, 2013, s.80). Her kan barnet komme for å få påfyll av trygghet ved behov. Først må barna bli trygge, deretter kan de leke, medvirke og lære sier Drugli sitert i Høigård (2019, s.167). Dette er med på å fremme god språkutvikling. Barnet lærer å mestre sine omgivelser og sin emosjonelle utvikling. Dette underbygges av Kulset (2019) som sier at «barn som ikke er trygge, bruker all sin tid energi på å være utrygt og har da ikke mulighet å tilegne seg ny kunnskap» (Kulset, 2019, s.89). Videre sier Kulset (2019) at «musikk kan hjelpe barn til å oppnå en følelse av orden. Musikk skaper ro og orden i sinnene våre gjennom sin organiserte lydige form. Den forhindrer kjedsomhet og angst» (Kulset, 2019, s.90).

De må hjelpe, støtte, motivere og ikke røpe svar eller legge ord i munnen på barnet. I lys av dette sier Nakken og Thiel (2016, s.33) at vi må gi barna en følelse av mestring og at de må få oppleve frihet til å kunne tenke selv. Så er det viktig at de voksne også tenker over kroppsspråket og at vi viser med hele oss at vi intuitivt er interessert i barnet og ønsker å følge barnets initiativ.

Begrunnelser for musikk i barnehage dreier seg ifølge Sæther og Angelo (2012) først om selve leken. Levy siteres i Sæther og Angelo (2012, s.121-122) at vi deler lek inn i 3 fellestrekk som først beskriver en indre motivasjon, hvor man deltar fordi man selv vil og føler seg trygg til å bli med. Deretter en suspensjon av virkeligheten, altså i leken setter barnet sitt eget liv til side og inntar en ny rolle. Deretter en indre base for kontroll, som betyr at barnet selv tar initiativ og styrer aktiviteten både i lek og i estetisk arbeid. Dette gir mestringsfølelse og en følelse av å ha kontroll. Det å få utfolde seg gjennom musikk, dans eller drama på en musisk måte. Det kjennetegnes av lyst, frivillighet, trygghet, fiksjon og mestring. Leken og det *musiske* rommer hverandre, nasjonalt forankret og universelt menneskelig på samme tid. Med det er store forskjeller fra musikk slik vi kjenner den i vesten og musikk slik den daglig brukes i hverdagslige gjøremål i Afrika. Bjørkvold (2014, s.62) mener vi har mye å lære fra den afrikanske kulturen kontra vår hverdag som ofte er knyttet til stress og hastverk relatert til klokken og tidsklemmen.

2.2 Stemmeskam

Mange opplever å være flau av sin egen sangstemme. Frykten for å dumme seg ut eller å føle seg latterliggjort er en vond følelse ifølge Schei sitert i Kulset (2019). «Skammen finnes der du tviler på om du er god nok. Frykt for at andre skal tenke at du ikke er god nok» (Kulset, 2019, s.37). Kulset (2019) sier det er i skammens natur at følelsen av skam må skjules. Derfor sitter man ofte alene med følelsen. Videre sier Kulset (2019) det nok er en stor faktor til hvorfor det synges så lite i norske barnehager. «Stemmeskammen sitter hardt i veggene» (Kulset, 2019, s.38). Derimot, er det viktig å påpeke at ved å vinne sangstemmen sin tilbake oppleves økt livskvalitet. Dette må være et stort hovedmål i seg selv.

2.3 Sosialisering gjennom musikken

Å synge sammen er noe man kan gjøre på tvers av landegrensener, alder og bakgrunn. Mens man synger, får man en følelse av tilhørighet og av å bli en del av et sosialt samhold. Pitts (2016) siterer i Kulset (2019, s.77) at musikkaktiviteter bidrar til en økning i barnas evne til å utvikle sosial kommunikasjon. Kulset (2017) sier at nevrologisk forskning viser at når vi synger utløser hjernen økt oxytocin som kalles *kosehormonet* eller *lykkehormonet*. Oxytocin «fremmer prososial adferd, regulerer stress og engstelse, og bidrar til at vi stoler mer på hverandre og til at vi ønsker å hjelpe hverandre» (Kulset, 2017, s.33). Altså en oppnår en større følelse av velvære og stressreduksjon (Kulset, 2017, s.32). Czikzentmihaley (1997) sitert i Balsnes (2010) kaller dette for *flow*, det å være i *flytsonen*. «Selvet forsvinner, tiden opphører og samhandlingen går av seg selv uten motstand» (Balsnes, 2010, s.20). Denne tilstanden oppnås når motivasjonen hos barnet er optimal, når ting verken er for lett eller for vanskelig, noe som bringer tankene videre til det Vygotskij (1978) kaller for barnets nærmeste utviklingszone sitert i Kulset (2019, s.55). Dette kan barnet klare med litt veiledning av kompetente voksne eller signifikante andre, altså jevngamle barn. Det gir barnet mersmak og det vil strekke seg lenger for ny lærdom. Her virker de voksne som støttende stiler sier Bruner (1983) sitert i Lyngseth (2014, s.310). Det vil si at de voksne gir støtte til barn som trenger hjelp for å komme seg videre. Litt veiledning, gode råd, trøst, bekreftelse og/eller en hjelpende hånd.

Dette gir ifølge Balsnes (2010, s.29) økt tillit, sjenerøsitet og empati hos mennesker. Og det å synge sammen vil kunne lede til en følelse av samhold, økt evne og økt vilje til samarbeid og hjelpsomhet, og at vi stoler mer på hverandre. Det musikalske samspillet mellom et barn og den voksne er med å danne dette, og er svært viktig for barnets utvikling. Det dannes da en bro mellom den indre og den ytre verden ved intersubjektivitet. Sang kan da brukes som et *overgangsobjekt* som ifølge Winnicott (1990) sitert av Abrahamsen (2013, s.75) sier er noe barnet bruker som er ladet med omsorgsgiverens omsorg og kjærighet, som kan være gjenstander, kosedyr, sutteklut, eller som her, sang for å knytte 2 mennesker sammen. Barnet oppnår dermed en livsviktig trygghet. Musikk gir da en trygg, non-verbal kontakt. Her er det viktig for voksne å ha et levende blick (energilada øyeblikk) hvor utviklingen skjer i samspillet av mellommenneskelig kontakt.

Sosial kompetanse er ifølge Elliot og Gresham (2002) sitert i Størksen (2014, s.13) som evnen til å samarbeide, evnen til selvheldelse, altså å ta initiativ og bidra med noe. Selvkontroll innebærer kunsten å vente, og å gi plass til andre. Å ha empati som betyr innlevelse, er å forstå den andres følelser og respektere den andre. Det å bry seg når noen er triste og vise medfølelse. Til slutt det å ha evnen til å vise ansvarlighet, som betyr å ta vare på noe (Størksen, 2014, s.265).

Kulset (2019, s.104) sier at det viktigste er å ha det fint sammen, å skape tilknytning og å kjenne på felleskapet, noe hun kaller for fellesskapsmusisering. Videre sier hun at å synge sammen er den eldste formen for å bekrefte samvær som mennesket har. Derfor sier hun vi må synge og bruke musikken aktivt.

Det å synge bærer på en dyp mening. Sang fremkaller minner og kalles minnearbeid ifølge Ruud sitert i Balsnes (2010, s.5). Her lagres opplevelser, erfaringer og språket leverer metaforer som skaper forståelser og sammenheng i livet. Vi har hørt om episoder om demente mennesker, som ikke husker familien og alt rundt seg. Så kan en sang fra fortiden få de til å lyse opp og bringe minner tilbake i livet om ikke for en kort stund. Dette er fascinerende og fantastisk og kan fremstå som uvirkelig for oss. Musikk er her livets medisin.

2.4 Musikk som språkbygger

«Musikk er en kanal til å ta kontakt med hverandre før man kan språket» (Kulset, 2019, s.83).

Tekst omfatter både skriftlige og muntlige fortellinger, poesi, dikt, rim, regler og sanger (KD, 2017, s.48). For å arbeide i retning av disse målene må personalet skape et språkstimulerende miljø for alle barn og oppmuntre til å lytte, samtale og leke med lyd, rim, rytme og fabulerer med hjelp av språk og sang.

Kulset (2017) viser til sangens evne til å bryte *det doble dilemma*. Det beskrives av Tabors (2008) sitert i Kulset (2017) som en situasjon alle språklæringer befinner seg i. «For å tilegne deg et nytt språk, må du få tilgang på noen som snakker dette språket. Men for å få tilgang på noen som snakker dette språket, må du først tilegne deg litt av språket» (Kulset, 2017, s.10). Dette er en vanskelig oppgave og det kan ta lang tid før et minoritetsspråklig barn klarer å knekke denne koden, for å bygge vennskap. Ved hjelp av felles sang repertoar kan det doble dilemmaet brytes og hjelpe å bygge vennskap og språklig kompetanse gjennom lek (Kulset, 2017, s.11).

Det er vi voksne som må våge å synge for å hjelpe å bryte *det doble dilemma*. Men vi opplever altfor lite sang i barnehagen. Så her har vi en jobb å gjøre som barnehageansatte. Videre sier Kulset (2019, s.76) at det er vi som må skape situasjoner hvor dette kan skje gjennom lek, og at sang inngår i vennskap før språk (Kulset, 2019, s.80).

Musikken gir oss en presis innsikt i noe som ikke kan formuleres gjennom verbalspråket. Det må oppleves, føles og erfares. Reimer sitert i Sæther og Angelo (2012, s.116) beskriver det som erkjennelse og innsikt.

2.4.1 Foreldresamarbeid

Rammeplanen sier at vi i barnehagen har en plikt å sikre samarbeid med foreldrene som skal få medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet (KD, 2017, s.29).

«Alt godt samarbeid handler om å se den andre, om god og tydelig kommunikasjon, gjensidighet, åpenhet og tillitt» uttrykker Glaser (2018, s.69) som kaller dette for relasjonskompetanse. Dette utgjør en viktig del av det å være profesjonell. Videre sier Glaser (2018) at «samarbeid og dialog med foreldrene er avgjørende i arbeidet og kan bidra til å styrke barnehagens oppgave med å støtte barns flerspråklige utvikling og samtidig fremme barnas norskspråklige kompetanse» (Glaser, 2018, s.125). Glaser (2018) skriver videre at «å samarbeide tett med foreldre er viktig. For små barn vil hjem og barnehage sammen utgjøre helheten i deres liv, og ved hjelp av godt samarbeid kan overgangene og helheten bedre ivaretas» (Glaser, 2018, s.19).

3.0 Metode

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» ifølge Dalland (2020, s.53). Metoden skal vise oss hvordan vi går frem og skaffer kunnskapen vi trenger til å samle informasjon til undersøkelsen vår (Dalland, 2020, s.54). I dette kapittelet presenteres valg av metode for oppgaven, det presenteres også valg av informanter, oppgavens betraktninger omkring etiske hensyn, hvordan jeg har gått frem for å samle inn data og hvordan data er blitt bearbeidet. Til slutt i kapittelet gis det en drøfting av potensielle feilkilder.

3.1 Valg av metode

«Med ordet metode tenker vi på en bestemt metode som enten intervju, observasjon eller spørreskjema» (Dalland, 2020, s.56). Jeg har valgt å bruke intervju som metode i min innhenting av data fordi et intervju vil gi mer konkrete svar på oppgavens spørsmål. Man får en dialog hvor enkelte ting kan forklares og utdypes mer i forhold til det å bruke et spørreskjema eller en observasjon.

3.2 Kvalitativt intervju

Et intervju er ifølge Løkken og Søbstad (2006, s.116) en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap. «Et kvalitativt intervju tar sikte på å fange opp mening og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle» Dalland (2020, s.54). Videre belyser Dalland (2020, s.65) viktigheten av at samspillet mellom den som blir intervjuet, og den som intervjuer, er grunnlaget for et godt intervju. Da er begge parter sammen om å produsere kunnskap (Dalland, 2020, s.66). «Hovedpoenget med kvalitative intervjuer er at intervjueren lar intervjupersonen formulere svarene sine selv» (Løkken & Søbstad, 2006, s.119). Her er det mindre standardisering, og intervjuene blir mer ustrukturerte og åpne.

Ut fra en intervjuguide intervjuet jeg 2 stykker, en pedagogisk leder (Kari Hansen) og en assisterende styrer/pedagogisk leder (Eli Olsen). De presenteres i oppgaven med fiktive navn: Kari Hansen og Eli Olsen. Intervjuguiden hadde jeg laget på forhånd og satt dermed rammene for samtalene (Løkken & Søbstad, 2006, s.121). Først sendte jeg intervjuguiden i forkant av møte via e-post (Vedlegg 1) til begge informantene. Jeg la også ved en taushetserklæring (Vedlegg 2) og et skriv om anonymisering av navn. Under begge intervjuene satt vi overfor hverandre ansikt til ansikt mens jeg noterte underveis på egen pc.

3.2.1 Valg av informanter

Det ble avtalt å utføre intervju med hver av de 2 informantene i de 2 barnehagene jeg sendte e-post til. Jeg ønsket å intervju barnehagelærere med mer enn 5 års erfaring som et kriterium.

Ved å intervju 2 personer i ulike barnehager ønsker jeg å få dekket et område som ikke nødvendigvis var stort geografisk sett, men de hadde store forskjeller seg imellom tross sine 10 minutters avstander via bil. De befant seg begge i samme kommune, men en var i sentrum

og en utenfor sentrum. I sentrum i Barnehage 1 var majoriteten av barna fra andre land. Barnehagen 2 lå i utkanten og hadde kun norske barn.

Begge informantene mine hadde mye kompetanse på området da begge hadde lang erfaring med å jobbe i barnehage og har gjennom flere år tatt videreutdanning og kurs for videreutvikling i yrket. Begge brenner også for å bruke musikk som verktøy mer i barnehagehverdagen.

Den ansatte i Barnehage 1 Kari Hansen, hadde 24 års erfaring i barnehage og jeg tenkte det da ville være veldig interessant å høre hennes erfaringer rundt problematikken min.

Eli Olsen fra Barnehage 2 hadde også lang livserfaring innen yrket som pedagogisk leder og videreutdanning innenfor språkvansker og språkutvikling. Det gjorde meg svært interessert i å høre hennes erfaringer og opplevelser.

3.3 Etikk og etiske hensyn

«Etikk handler om praksis og handlinger» (Boge, Markhus, Moe & Ødegaard, 2009, s.106). Hva er det rette og hvordan bør man handle? Etiske perspektiver som innebærer taushetsplikt, anonymisering og respekt for enkeltbarnet, er viktige faktorer. Jeg sendte en taushetserklæring i e-posten til begge informantene i forkant av intervjuet og informerte om bruken av fiktive navn i oppgaven. Informantene måtte også samtykke muntlig og skriftlig til å delta i intervjuet.

3.4 Innsamling av data

Grunnen til at jeg valgte å sende intervjuguiden til informantene i forkant av intervjuet, var for jeg synes det er godt selv å få forberede seg litt på spørsmål og eventuelt notere ned ting de kom på i tillegg. Dette for jeg forstår hvor travelt det er i en barnehagehverdag.

Det første intervjuet med Kari ble utført i høstferien. Vi satt oss på et arbeidsrom og kunne sitte uforstyrret i 1 time. Informanten hadde skrevet ut taushetserklæringen og signert til meg på forhånd. Vi gikk gjennom den sammen. Jeg skrev at alle navn ville bli anonymisert, og at jeg ville kun bruke intervjuet kun til oppgaven, for deretter å makulere/slette informasjonen når oppgaven var levert.

Det andre intervjuet med Eli gjorde vi en måned senere. Eli hadde vært sykemeldt noen uker og det var ikke lett å finne en tid som passet for begge. Vi utførte også intervjuet på et arbeidsrom i barnehagen hvor vi satt 1 times tid. Også her gikk vi gjennom taushetserklæringen og hva den inneholdt. Både Kari og Eli var veldig engasjerte og interesserte i problemstillingen min. Det var en lærerik prosess for meg som intervjuer.

Under begge intervjuene skrev jeg notatene på pc-en min som jeg hadde med. Jeg var bevisst på å fremstå som lyttende, fokusert og saklig og lot informantene få den tiden de trengte til å svare.

3.5 Bearbeiding av data

Når jeg skulle sette i gang å renskrive det første intervjuet med Kari hjemme som jeg hadde skrevet på data underveis i intervjuet, merket jeg plutselig at dokumentet var borte. Jeg hadde aldri før opplevd dette. Jeg ringte kommunen og dro ned til IT-avdelingen i håp om å få hjelp og forståelse på hva som hadde skjedd. De fant ut at knappen *lagre automatisk* var skrudd av, og det derfor ikke ble lagret informasjon underveis i intervjuet. For en uheldig start. Jeg fikk virkelig brukt tid og krefter på å renskrive intervjuet etter beste evne ved hjelp av hukommelsen. Heldigvis var Kari veldig forståelsesfull og ville hjelpe meg om ønskelig med å supplere data jeg eventuelt hadde glemt å ta med. Kari sa jeg hadde fått med meg det viktigste og det ble kun et par ting hun kunne tilføye som jeg hadde glemt. Det ble en lang og hard læreprosess for meg.

Etttersom jeg var veldig bevisst på lagringsmulighetene nå, var jeg veldig påpasselig når jeg gjennomførte intervjuet med Eli. Jeg lagret på flere enheter og var helt sikker på at dette ikke skulle skje igjen. Vi lærer så lenge vi lever. Jeg hadde i intervjuguiden utformet spørsmål med fagord som var nedfelt i problemstillingen som vi tok for oss. Både Eli og veilederen min fra UIS kunne anbefalte meg ei bok av Kulset (2019) som jeg aktivt brukte som sekundærdata i skriveprosessen.

3.6 Feilkilder og kildekritikk

Feilkilder er ifølge Dalland (2020, s.109) unngåelige og vi er ofte den viktigste feilkilden i arbeidet, da vi ikke er nøytrale, men farget av våre tidligere erfaringer bevisst og ubevisst.

Andre feilkilder vi kan møte i endringsarbeidet er forstyrrelser og tilfeldigheter under selve intervjuene som kan forhindre muligheten til å se det store bildet og påvirke konsentrasjonen.

Vi fikk sen beskjed fra UIS før høstferien at det ikke var lov å bruke båndopptaker. Noen hadde allerede fullført sine intervju med båndopptaker, og fikk det derfor godkjent. Dette hadde hjulpet meg etter det første intervjuet, ettersom jeg opplevde at dokumentet mitt ikke hadde blitt lagret. Jeg måtte dermed lage alt på nytt. Det tok mange timer å gjenskape dokumentet, og dette kan være en mulig feilkilde i datamaterialet.

Tjora (2017) illustrerer dette i Kulset (2017) slik:

Forskningsprosjekt ofte preges av: (...) tidvis mangel på kontroll, at avtaler med informanter skjærer seg, at observasjonsøkter oppleves som fullstendig meningsløse, at opptaksutstyret svikter, at folk man skal observere er mistenksomme, at fokusgruppa er satt sammen av likegyldige folk, og så videre. Forskning handler om å kunne takle slike uforutsette hendelser. (s.87)

4.0 Empiri

I dette kapittelet presenteres det innsamlede datamaterialet fra intervjuene. Det presenteres etter kategoriene i teorien: *hvorfor musikk i barnehagen? Stemmeskam, sosialisering gjennom musikk, musikk som språkbygger og foreldresamarbeid.*

4.1 Hvorfor musikk i barnehagen?

Ettersom begge informantene var informert på forhånd om intervjuguiden, snakket vi først om deres tanker om musikkbruk i barnehagen. Kari Hansen i Barnehage 1 fortalte at: «når barn ikke har et verbalt språk eller er tospråklig så vil det ta tid for å kunne uttrykke seg og ytre sine meninger. Vi som ansatte har ansvar for at de svakes stemme blir hørt. Hvis vi har ei samling hvor det blir spurt hva barna har gjort i helgen, kan dette være til hinder for mange, hvis ikke alle har mulighet til å fortelle. En bør derfor legge til rette for samlingsstunder hvor alle har mulighet til å delta enten med bruk av sang, rytme, musikk eller dans. Da er det bedre at en voksen har en samling og får oppmerksomheten til alle barna for å lage en sosial sammenkomst hvor glede står høyt i fokus.»

Kari kunne videre fortelle at de skulle nå bli en syngende barnehage til høsten og fortalte: «jeg har stor tro på å bruke musikk i barnehagen. Vi vil lære mer og spre læringen til de ansatte så alle vil få faglig påfyll. Barnehager som blir med i prosjektet får økt musikk-kompetanse og økt sangglede i barnehagen. De får tilgang til et skatte-kammer med videoer, sanger og regler.» Hun fortalte også at: «de ansatte vil få 2 timers gratis kurs til faglig påfyll for å kunne bruke musikk mer i barnegruppene og for å kunne utfordre seg mer ut fra sitt ståsted».

Eli Olsen fra Barnehage 2 innledet dialogen vår med å si: «Musikk er veldig inkluderende. Når det gjelder musikk så kan alle bli med uansett behov. Musikk er et fellesspråk, musikk ener alle og en. Musikk gleder! Det byr på rytme og sang. Uansett hvilke språk du har, kjenner alle til musikk. Når du kommer en ny plass, har alle kulturer en dans, en rytme og en melodi. Noe som forener oss alle. Musikk hjelper også mye med tanke på norsk læring. Det må brukes mer». Eli fortalte at hennes erfaringer fra samlinger med musikk hvor hun har opplevd gjennom mange år betydningen musikken har. «Barn har blomstret i ei samling, de vet hva det går i, de forstår mer utfra musikken. Ikke kun de flerspråklige, men også de minste med sitt non-verbale språk».

Eli fortalte også om en strategi om at «det må utarbeides rutiner her, så det ikke blir tilfeldigheter at det gjør at musikk brukes. Det må brukes i et system. Musikk må brukes som et verktøy». Nettopp for å rette fokus på musikk blant de ansatte, mente hun.

4.2 Stemmeskam

Begge informantene mine sa at ordet stemmeskam ikke ble brukt som begrep i hverdagen, men at de begge hadde et forhold til ordet stemmeskam og betydning av det.

På bakgrunn av intervjuet med Kari sa hun: «det er ikke noe vi snakker om som begrep, men det er klart at mange voksne kvier seg for å synge for de enten tror de ikke kan synge, eller de er redde for å skille seg ut. Jeg synes det er viktig å våge å synge uansett om de har et godt tonegehør eller ikke. Barna bryr seg ikke om en voksen synger rent eller falskt, men at vi synger sammen, det er det viktigste. Den sosiale sammenkomsten i musikken.» Videre sier Kari at: «vi jobber jo alle med å gjør hverandre gode, og å fremme sangen samme hvordan en synger. Det sies at vi skal synge lyse toner til barn, og noen tenker nok de starter litt for mørkt i tone-leiet.»

Strategien hos Kari blir å legge til rette for at de ansatte skal kunne få kunnskap om hvordan de kan bruke musikk i hverdagen. Hun sa: «vi setter av tid på planleggingsdager og personal møter for å gi faglig innputt, har trommesirkel, lære nye sanger eller å vise konkrete eksempler på hvordan musikk kan dras inn i eventyrfortelling og samlingsstunder. Vi opplever at å bruke musikk i arbeidet med de flerspråklige barna så kan de raskere kjenne tilhørighet i gruppa og på den måten bli godt inkludert i gruppa».

Når jeg spurte Eli i Barnehage 2 om stemmeskam fortalte hun at: «voksne låser seg ofte i erfaringer selv fra de var små, hvordan høres dette ut? De synger ikke så mye som de burde gjort. Det er viktig å synge! Det må være lystbetont! Som med matematikk, dette kan jeg ikke, derfor vil jeg ikke! De voksne unngår det, de har ikke lyst. Det er med å hemme at det blir mindre musikk i barnehagen».

4.3 Sosialisering gjennom musikk

Erfaringene til Kari er mange, hun sier hun har opplevd at musikk er som en døråpner til barn som er flerspråklige. «Vi kan synge, spille musikk og danse og sakte men sikker se at barna trygges, selv om språkforståelsen så vidt har startet. Som når jeg bruker jambe (tromme). Da stopper alle barna opp samme hva de gjør og blir veldig pålogga og interessert i hva jeg gjør videre. Selv om noen barn ikke har språk utviklet ennå, opplever jeg at de kan være med i å bruke rytme bevegelser, klappe i hender og klappe på fanget etter rytmen». Så sier hun til slutt: «Og så kommer dansen i tillegg».

Eli ble veldig engasjert under intervjuet og sa: «Vær en god rollemodell! Vi må kartlegge observasjoner, hvilke behov har barnegruppa? Ansatte må hjelpe og veileder, hjelpe med det faglige påfyllet i personalgruppa. Vi må tilrettelegge organiseringen slik at det ryddes tid til det. Det synes jeg er viktig!». Til slutt spurte jeg hva som kunne forbedres med tanke på bruk av musikk. Eli svarte: «personalet er den største faktoren som spiller inn her. Om de er ansvarsbevisste, pålogga og utnytter alt i forhold til rom og tid. Du kan skifte bleier og synge. Ungene kan ikke påvirke. Sett på musikk f.eks. i forbindelse med FN cafeen. Vi har alle noe felles. På småbarn kommuniserte vi via musikk. Selv om de ikke forstår hva de andre barna sier på andre språk. Ungene får se både menneskerettigheter og ulike levemåter». Etersom det var FN-café i de fleste barnehager på samme tidspunkt som intervjuet vårt ble utført, ble FN-café trukket frem som et godt eksempel.

4.4 Musikk som språkbygger

Barnehage 1 hadde veldig høy andel av barn med flerspråklig bakgrunn og Kari fortalte: «det er veldig lærerikt for alle barna å høre og lære om andre språk. Det er en sang vi bruker som går slik som dette: Hei, hei hei, jeg er fra Norge, og der sier vi: Hei hei hei. Og tilsvarende hvis barnet er fra Spania, da sier de: Hola, Hola, Hola! Slik ønsker vi at alle vil føle seg sett og inkludert samme hvor de kommer fra». Videre spurte jeg om hennes tanker rundt foreldrerollen. Hun svarte: «det styrker jo foreldrerollen veldig, for foreldre føler at de blir inkludert og anerkjent for landet de kommer fra. Det er godt for nye i barnehagen å kjenne at alle er like viktige uansett hvilket land de kommer fra, og gjennom musikk kan vi komme nærmere hverandre. Det er et språk som alle kan forstå ut fra melodi og rytme, og det er ikke så nøye om vi ikke vet helt hva teksten inneholder. Det kan vi igjen sjekke ut med foreldrene. De kan og komme med tips til oss hvilke sanger som brukes ofte hjemme».

Det manglet ikke på tiltak for å fremme musikkbruken fra Eli som sa: «jeg synes det må jobbes mer med musikk i utdanningen. Og språklæringen, vi må ha fokus på musikk som fag og hvordan det kan brukes som språklæring og inkludering».

4.4.1 Foreldresamarbeid

På bakgrunn av mitt intervju med Kari om hvordan hun forholdt seg til foreldrene, da spesielt til barn med flerspråklige familier svarte hun: «vel, vi finner ofte sanger på ulike språk som somali, polsk, engelsk, tysk, fransk og spansk på Youtube og Spotify, og merker da at barna med de ulike bakgrunnene lyser opp ved å høre sang på eget morsmål».

Kari kunne fortelle videre at dette arbeidet styrker foreldrerollen veldig, da foreldre føler at de blir inkludert og anerkjent for landet de kommer fra. «Det er godt for nye i barnehagen å kjenne at alle er like viktige uansett hvilket land de kommer fra, og gjennom musikk kan vi komme nærmere hverandre. Det er et språk som alle kan forstå ut fra melodi og rytme, og det er ikke så nøye om vi ikke vet helt hva teksten inneholder. Det kan vi igjen sjekke ut med foreldrene. De kan og komme med tips til oss hvilke sanger som brukes hjemme».

Eli kunne fortelle at hun har lært å nynne melodier og involvert foreldre å finne sanger på Youtube. Spesielt i en innkjøringsperiode. «Melodien roer barnet, selv om jeg ikke kunne teksten. Hvis du synger Fader Jacob, har du sangen på flere språk. Hvis du finner sang på iPad, ser du barnet oppleve kjente lyder, som voksne ikke forstår. Musikk er verdens fellesspråk».

Til slutt meddelte Eli: «Hjulene i hjernen setter i gang ny impuls nå, merker jeg. Det får tankene mine til å gå, og gjør meg mer bevisst på hva vi må gjøre. Dette intervjuet hjelper meg å minne meg på hva musikk betyr for oss».

5.0 Analyse & Drøfting

I dette kapittelet presenteres analyse og drøfting av det innsamlede datamateriale, etter kategoriene i teoridelen: *Hvorfor musikk i barnehagen? Stemmeskam, sosialisering gjennom musikk, musikk som språkbygger og foreldresamarbeid*. Først vil jeg drøfte sammenheng mellom teori og funn fra analysen. Deretter vil jeg drøfte de personlige erfaringene jeg har erfart i tråd med Dalland (2020, s.220).

5.1 Hvorfor musikk i barnehagen?

På bakgrunn av funnene mine fra Kari og Eli fremsto begge som sterke musiske damer som jobbet sterkt for at musikk skulle bli brukt som et viktig verktøy i barnehagehverdagen.

Hvorfor brukes ikke sang mer i barnehagen da? Og faget musikk på høyskolen forsvinner som et eget fag og er flettet sammen med drama og forming inn i faget Kunst, kreativitet og kultur. Og i rammeplanen må en lete godt etter å finne ordet *musikk* (KD, 2017, s.51). Jeg opplever at musikk skulle hatt en mye større plass på Universitetet som et selvstendig fag, noe mine informanter var enige i.

Eli fortalte om hvor viktig inkludering var for alle barn uansett bakgrunn, og viktigheten å se alle barn for den de er. Morken siteres i Kvamme, Kvernbekk og Strand (2016, s.165) at inkludering av mennesker omfavner et stort område mennesker både som kan være funksjonshemmet, ha språklige eller kulturelle minoriteter som bakgrunn. Alle skal få være med uansett ulikheter som eksisterer. Kari kunne fortelle om mange erfaringer hvor musikk for barna hun jobbet med var en døråpner til de flerspråklige barna. De kunne synge og spille og trygge barna selv om barna ikke hadde språket på plass. De flerspråklige barna kunne da raskere kjenne tilhørighet i gruppa og på den måten bli godt inkludert i gruppa.

Musikk har stor effekt i hjernens utvikling. I venstre hjernehalvdel sitter evnen til å skrive, snakke og forstå språk. «Det er i den høyre hjernehalvdelen er selve forståelsen av språkmelodi, rytme og rim, indre bildedannelse og musikkopplevelse befinner seg. En større

del av hjernen tas i bruk når vi synger og bruker språk på et musikalsk vis» ifølge Cavallari sitert i Barnehagehefte 3 (2017, s.60). Slik lures språket inn via musikken. Dette har både jeg og mine informanter erfart fordi vi opplevde barn uten språk som ved hjelp av musikk plutselig sang sanger med ord de ennå ikke hadde lært betydningen av.

«Musikk kan underbygge, forsterke, ironisere eller skape forventninger til innhold i en fortelling, et bilde eller en film» (Bakke et al., 2011, s.76). Det er viktige elementer i en typisk barnehage-hverdag fordi vi bruker musikk i både dramatisering og høytlesninger for barna. Jeg opplever og erfarer det er viktig med repetisjoner fordi barna kan føle en trygghet til at det er en kjent sang som nå bringer oss sammen. Det er også viktig at vi ikke synger for fort, men tar oss god tid og synger ordene tydelig for barna. Og når barna til slutt lærer å synge med oss, kan vi synge å la være å si alle ord, for å få barnet til å ville synge det *kjente* ordet eller strofene i sangen.

5.2 Stemmeskam

På bakgrunn av mine erfaringer og funn fra intervjuene viser det at dette ikke er teori utført i praksis. Til tross for at rammeplanen (KD, 2017, s.48) sier at sang skal brukes i språkstimulerende arbeid i barnehagen. De ansatte opplever en lav mestringsfølelse og har et forhold til stemmeskam. Dette tyder på at selv om begge informantene mine ikke opplever stemmeskammen personlig, er dette et veldig ømfintlig tema for de ansatte. Og noe som absolutt bør prioriteres å tas opp til drøfting på personalmøter, ifølge Eli.

Jeg har opplevd at jeg synger for barna også for å motivere de ansatte. Da erfarte jeg at de ansatte tror fokuset er på barna, men det er også et fokus på de ansatte av meg. Slik kan jeg kan være et forbilde for de ansatte og lære dem hvor enkelt det er å synge og knytte sang og instrumenter sammen. Dessuten må en våge å være synlig i gruppen, skille seg litt ut, ha lav terskel for å gjøre feil. Jeg har erfart hvis vi ikke husker hele teksten kan vi dikte opp noe som kan passe. Min erfaring fra jobb er at teksten ikke er det viktigste for barna, men at vi gjør noe sammen. Vi møtes i musikken som blir et overgangsobjekt ifølge Winnicott (1985) for barna (Abrahamsen, 2013, s.75). Noe de trenger for å finne tryggheten og føle seg inkludert i barnegruppen.

Et annet syn er Mostad, Skandsen, Wærness og Lindvig (2013) som skriver om hvor viktig det er å stille krav og samtidig gi støtte til de ansatte når en skal prøve ut en endring og er usikker på noe nytt. «Overgangen mellom teori og praksis går gjennom handling» (Mostad et

al. 2013, s.92). Videre sier Mostad et al.(2013) at det er viktig at ledere møter mennesker i endring også med å støtte i å trene på praksis. Det kan virke som mange ansatte er klar over hva som bør forbedres, men vet ikke helt hva de skal gjøre. På bakgrunn av dette kan det lages et internt støtteapparat. Mostad et al. (2013, s.92) nevner det å ha en intern kritisk venn som et hjelpemiddel. Dette kan være med å løfte arbeidet i å lære de ansatte å ha mer tro på seg selv til å utføre musikk samlinger både med sang og instrumenter. Det å våge å kaste seg ut på noe som kan virke ukjent og skummelt for enkelte.

Av egen erfaring har jeg opplevd en kollega som ikke synes det er så viktig å treffe den riktige tonen, takten eller rytmen så lenge man deltar i samling med barna. Hun sier selv hun er *tone-døv*. Våg å synge med det nebbet du har sier vi ofte. Jeg koser meg i sangene med å høre henne synge sammen med oss. Det gjør overhodet ikke noe å ikke treffe tonene, fordi det er musikken, her sangen, som samler oss sosialt som er det viktigste.

Det er lett å bli stum av en kommentar eller et kritisk blikk. Når jeg gikk i kor som ungdom var det en gutt som sang med i en allsang. På bakgrunn av at kompisenes kommentarer og latterliggjøring av denne episoden, sang aldri gutten mer offentlig igjen fordi han trodde han sang stygt. Jeg så han forble taus alle år senere. En trist tankevekker. Motpolen blir jo når stemmeskammen opphører og livsgnisten kommer tilbake. Dette eksempelet viser at det må jo være et av hovedmålet vårt i barnehagen, tenker jeg. Vi har også fått en ny mobbe-lov fra 01.01.21 så de ansatte er godt kjent med dette arbeidet i barnehagen.

5.3 Sosialisering gjennom musikk

Rammeplanen sier: «Inkludering i barnehagen handler også om tilrettelegging for sosial deltakelse..() Barnehagens viktigste sosialiseringsarena er leken» (KD, 2017, s.40).

Erfaringer fra min jobb i barnehage har lært meg at samlingsstunder for de yngste ikke trenger vare lengre enn ca.15 minutter, ofte mindre. Det er ikke like lett å holde på oppmerksomheten til de yngste i forhold til eldre barn. Og repetisjon av sanger og bevegelser er viktig for de yngste barna slik de kan lære, bli trygge og kjent med sangene ifølge Kulset (2019, s.62). Ved å bruke en velkomst sang over lengre tid, blir barna kjent med sangen og forstår kva som nå skal skje. De kommer bort for å delta i sangen. Det er ikke alltid at barna forstår kva som synges, men at de kan delta i sosialt samvær, og klappe til eller bruke kroppen med bevegelser som deltakelse. Det er også viktig å ikke synge fort, men litt langsomt så barn får tid å bli med

i sangen. Kari sa de skulle bli en syngende barnehage i høst, og at de da ville få med de ansatte på å bruke musikk mer slik som hun ønsket. Kari fortalte også at de ofte brukte naturmaterialer for å belyse bruk av musikk. Barna kunne lage et orkester i skogen bare med å bruke pinner eller resirkulerbare materialer. Fantasien var nesten grenseløs her, sa Kari.

Det er viktig at alle barn føler seg *sett*, mente Eli. Det kan være en grunn til at barnegruppene ikke bør være for store. Eli fortalte under intervjuet at når hun synger velkommen sangen til de yngste, velger hun å sitte i en sirkel. Og når hun synger, strekker hun seg frem og tar barnet en og en lett på foten, så de skal føle seg *sett* av henne. En enkel gest som ikke blir skummel samtidig så barna vil føle seg inkludert i samlingen.

For de eldre barna kan en lengre samlingsstund være en trening i det å vente på tur. Det er også viktig med aktiviteter som fokuserer på et og et barn så vel som aktiviteter som utføres hvor alle barna deltar sammen. I noen samlingsstunder er det best å ikke være mer enn seks barn slik vi klarer holde fokus på aktiviteten som skal utføres. Derfor er det bra å dele store grupper ned i mindre grupper. Ofte blir det mer fruktbart da og en opplever mindre uromomenter og forstyrrelser i barnegruppen.

Barn lærer å samarbeide, å dele, å vente på tur, å stå i kø, å ta hensyn til de andre barna, forstå andre, føle empati, føle trygghet og omsorg for gruppen sin og for de voksne. Det kan synes som at barn som ikke har utviklet noen av disse delene, reagerer med aggresjon, frustrasjon, kroppslig reaksjon for å vise følelser. Ofte for å søke trøst eller søke etter oppmerksomhet. Det blir slitsomt i lengden både for barna og de voksne hvis en hverdag består i brannslukking og få ansatte på jobb på grunn av mye sykemeldinger.

5.4 Musikk som språkbygger

Musiske aktiviteter er å synge seg inn i språket (Høigård, 2019). Barn synger på norsk før de snakker på norsk. De forstår kroppsspråket, melodien og rytmen. «Sang blir en inngangsbillett til lek og vennskap. Barn kan spontant begynne å synge og oppleve et fellesskap og glede over å kunne synge de samme sangene, selv om de ikke kan snakke sammen» (Høigård, 2019, s.154). Jeg har flere ganger opplevd i barnehager at barn uten det norske språket kan være stille i mange uker, men når de lærer en sang blir de aktive sosialt sett og lærer å synge sanger. Jeg erfarte at ei russisk jente (4år) lærte hele første vers av «Ja vi elsker», når det ble sunget masse før 17.mai. Verken jenta eller foreldrene kunne norsk eller engelsk. Så vi måtte kommunisere via kroppsspråket i begynnelsen.

Eli kunne også fortelle at i musikk samlinger hun har bruker hun også konkreter, slik som dyrefigurer. Hun hadde en liten tøypose hun lot ungene få komme opp å trekke et dyr hver på rundgang, og da sang de sanger som handler om *den sauen*, eller kua, og så videre. Dette tyder på at ved å knytte konkret til sang, forstår de yngste barna mer kva sangen handler om. Så lærer barna også å sette ord på riktig dyr. Musikk lurer språket inn i hjernen uten at de er klar over det.

«Sangen, rytmen, bevegelsen, reglene og leken er store bidragsyttere til å fremme barns språkutvikling» (Høigård, 2014, i Cavallari, 2017, s.60). Slik utvikles barnet emosjonelt, estetisk, motorisk, kognitivt og sosialt. Kari fortalte om det å fange barnas oppmerksomhet ved å bruke instrument som jambe (tromme). Ved første slag får du full oppmerksomhet fra barna og de strømmer til for å se hva som skal skje. Eli opplevde at musikk er lystbetont, og at barn lærer ord og språk gjennom musikken.

Basert på mine erfaringer (Dalland, 2020, s.220) hjelper ofte sang og musikk fremmedspråklige med å lære språk knyttet opp mot et element, som sangen *en elefant kom marsjerende....to elefanter kom marsjerende....tre elefanter*. Slik henger språk og matematikk sammen. Jeg bruker da konkreter, ulike dyr i ulike størrelser mens jeg synger så barn kan se fysisk hvordan en elefant ser ut og lære ordet elefant. Dessuten i slike sanger brukes også telleramsen ofte (Solem & Reikerås, 2017, s.125). Jeg kan også bytte ut ulike dyr istedenfor kun *en elefant* i sangen. Så lærer barna navn til de ulike dyrene jeg viser ved hjelp av musikk. *En giraff kom marsjerende* eller *en hund kom marsjerende* og så videre.

5.4.1 Foreldresamarbeid

Foreldresamarbeidet spiller en viktig rolle. For det første kan vi inviter foreldre inn i barnehagen. For det andre kan vi være interessert i deres kultur og språk. Det er viktig at foreldre og barn kan samarbeide om barns språkutvikling. Foreldre trenger å føle seg respektert og trygge på at barnehagen verdsetter barnas morsmål. For det tredje kan vi oppfordre til å snakke morsmål både hjemme og i hente og leveringssituasjoner i barnehagen. Høigård (2019, s.147) sier vi må oppfordre foreldre til å lese og synge på deres morsmål for barna. Samtidig må barnehagen være vare på deres kultur og at ikke alle kulturer har som selvfølge å lese bøker og snakke om bøker. Kari sa at det styrker jo foreldrerollen, det at foreldre føler at de blir inkludert og anerkjent for landet de kommer fra. Eli fortalte at hun ofte snakket med foreldre om sanger på deres morsmål, og fant sanger som foreldre brukte

hjemme til barn. Så kunne musikken også her bli et overgangsobjekt (Winnicott, 1985) for barnet (Abrahamsen, 2013, s.75).

Glaser (2018, s.17) påpeker at det er nyttig med erfarings- og kunnskapsveksling.

Barnehagelæreren må lære av foreldrenes oppdragelseserfaringer og hverdagskunnskap, og samtidig får foreldre dra nytte av profesjons- og fagkunnskap. Utfordringen er hvordan de ansatte klarer å formidle sine kunnskaper til foreldre uten å samtidig krenke deres verdighet. Videre skriver Glaser (2018) viktigheten av «å møte den andre med et åpent sinn» (Glaser, 2018, s.102).

6.0 Avslutning/Konklusjon

Hvordan kan musikk skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen?

Oppgavens funn tyder på at de ansatte i barnehage må våge mer å praktisere musikk, tillate seg selv å være musikalsk selv om mange mener de ikke kan synge og omtaler seg som *tone-døve*. På den ene siden blir ofte det å våge å synge vanskelig å utføre i praksis fordi ansatte tror det er høye krav for å kalle seg musikalsk. Å synge er noe vi alle kan gjøre uansett om toner treffes eller ei. Det bør opplyses mer om viktigheten av å komme sammen i musikken som det sosiale samværet gir. Så må en fokusere på at vi er gode nok. Vi synger *godt nok*.

Informantene understrekte viktigheten av å dele av sin kunnskap med de ansatte. At det ble tatt opp mer på personalmøter med tilrettelegging for ansatte med musikk som verktøy. De mente det burde utarbeides rutiner og et system for bruk av musikk så det ikke bare ble tilfeldigheter. En ny problemstilling kan da videre være: *hvordan tilrettelegge for ansatte for bevisstgjøring av musikkbruk i barnehagen?* Det hadde jo vært helt fantastisk hvis de ansatte kunne fokusere på å våge mer. Våge å stå i uro. Våge å synge uten stemmeskam. Våge å være i nuet selv om det fremstår som litt kaotisk. Dewey (1889) sa «vi lærer ved å gjøre erfaringer og bearbeide dem i handling» (Saljø, 2016, s.89). «Learning by doing».

På den andre siden kom Eli med en sterk anbefaling med å rette et større fokus på denne problemstillingen i undervisningen på UIS, spesielt i musikk faget i Kunst, kultur og kreativitet. Musikk bør få en større plass enn det har i dagens undervisning i barnehagelærerutdanningen.

Referanser

- Abrahamsen, G. (2013). En god start i barnehagen - toleranse for avskjed i tårer og tid til det nødvendige. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2.utg.). (s. 69-84). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Bakke, K., Jenssen, C., & Sæbø (Red.), A. B. (2011). *Kunst, kultur og kreativitet. Kunstfaglig arbeid i barnehagen*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Balsnes, A. H. (2010). *Sang og velvære: En kartlegging av eksisterende forskning om sangens effekter*. Oslo: Norsk Visearkiv.
- Bjørkvold, J. (2014). *Det musiske mennesket*. Oslo: Freidig forlag.
- Boge, M., Markhus, G., Moe, R., & Ødegaard, E. E. (2009). *Læring gjennom veiledning. Meningsskaping i grupper*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Cavallari, C. (2017). Musikkens betydning i barnets oppvekst. *Barnehage 3: Musikk*, 59-61.
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Glaser, V. (2018). *Foreldresamarbeid: Barnehagen i et mangfoldig samfunn* (2.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Haugen, S. (2013). Barnehagen - arena for små barns opplevelse av mestring og glede over livet. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2.utg.). (s. 31-45). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig* (4.utg.). Oslo: Universitetsforlaget.
- Kulset, N. B. (2017). *Musickhood*. Trondheim: NTNU.
- Kulset, N. B. (2019). *Musikk og andrespråk*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017, August 01). <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/rammeplan>. Hentet fra www.udir.no/rammeplan
- Kvello, Ø. (2010). *Barn i utvikling. Barnas barnehage 2*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Lyngseth, E. J. (2018). Forebyggende muligheter i barnehagen gjennom kartlegging og tidlig innsats. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (2.utg.). (s. 301-317). Bergen: Fagbokforlaget.
- Løkken, G. (2013). Toddleren som kroppssubjekt. I S. Haugen, G. Løkken, & M. Røthle (Red.), *Småbarnspedagogikk Fenomenologiske og estetiske tilnærminger* (2.utg.). (s. 31-45). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Løkken, G., & Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen* (3.utg.). Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Morken, I. (2016). Inkludering. I O. Kvamme, T. Kvernbekk, & T. Strand (Red.), *Pedagogiske fenomener: En innføring* (s. 165-175). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Mostad, V., Skandsen, T., Wærness, J., & Lindvig, Y. (2013). *Entusiasme for endring i barnehagen*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.

- Nakken, A., & Thiel, O. (2016). *Matematikkens kjerne*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Ruud, E. (2002). *Musikk og identitet. Identitet, musikkopplevelse og minnearbeid*. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Såljø, R. (2016). *Læring - en introduksjon til perspektiver og metaforer*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Schei, T. B., & Duus, A. L. (2016). *Stemmefryd og stemmeskam. I Modig som Mitwa. Kunstnerisk utfoldelse med barnehagebarn*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Solem, I. H., & Reikerås, E. L. (2017). *Det matematiske barnet* (3.utg). Bergen: Casper forlag.
- Størksen, I. (2014). Sosial utvikling. I V. Glaser, I. Størksen, & M. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis* (s. 74-99). Bergen: Fagbokforlaget.
- Sæther, M., & Aalberg, E. A. (2012). *Barnet og musikken. Innføring i musikkpedagogikk for barnehagelærerstudenter*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Thorjussen, F. (2017). Den musikalske fortelling - du trenger ikke være musiker for å være musikalsk. *Barnehagefolk 3: Musikk*, 37-43.

Vedlegg:

Vedlegg 1: Intervjuguide.

Vedlegg 2: E-mail til informantene med taushetserklæring.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Musisering og inkludering: «Hvordan musikk kan skape tilknytning og trygghet for barn i barnehagen?»

1. Bakgrunn:

- Navn og stilling i barnehagen?
- Utdanningsbakgrunn?
- Hvor lenge har du jobbet i barnehage?
- Hvilken aldersgruppe jobber du med?

2. Inkludering:

- Hva tenker du når du hører begrepet inkludering?
- Kan du fortelle om ditt forhold til begrepet inkludering?
- Bruker dere begrepet inkludering regelmessig i deres b-h?
- Er du tilfreds med den nåværende praksisen dere utfører i din b-h?

3. Musikk og musisering:

- Hva legger du i begrepet musisering?
- Hvilke erfaringer har du opplevd ved bruk av musikk for å skape en tilknytning, trygghet og tilhørighet i barnegruppen?
- Hva kan du fortelle om musikkbruken i deres barnehage?
- Hva legger du i begrepet stemmeskam?
- Er det et kjent begrep i deres barnehage?
- Har du opplevd å lære en sang fra foreldre på deres morsmål for å trygge barn med flerspråklig bakgrunn?

4. Sammenheng/strategi:

- Hvordan kan pedagogisk leder legge til rette for at personalgruppen kan bruke musikk som verktøy?

5. Andre spørsmål:

- Er det noe du ønsker å tilføye utover disse spørsmålene?
- Tenker du på andre faktorer her som kan spille inn i barnegruppen?

Vedlegg 2:

Vil du bli intervjuet vedrørende en bachelor-oppgave: «Hvordan kan musikk skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å samle inn data ifm. bachelor-oppgave høsten 2021, barnehageutdanning 4.år deltid. I dette skrivet gis du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Jeg ønsker å forske på hvordan vi kan bruke musikk for å skape et trygt og inkluderende miljø for barn i barnehagen.

Intervjuet vil bestå av ca. 5 spørsmål med noen underpunkter, og vil vare i maks 45 minutt. Informasjonen som innhentes under intervjuet vil analyseres og skape grunnlaget for videre arbeid mot en bacheloroppgave. Prosjektdeltaker vil motta en intervjuguide med forskningsspørsmålene i forkant av intervjuet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta på grunn av din stilling som barnehagelærer hvor du har vært lenge i yrket og kan ha verdifull informasjon og kunnskap for meg i mitt studium.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet innebærer det at du er med på ett intervju. Intervjuet vil vare i maks 45 min. Intervjuet vil ta for seg spørsmål om hva dine tanker som barnehagelærer. Jeg vil ta notater fra intervjuet vårt.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykke tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle opplysninger om deg vil da bli anonymisert.

Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan jeg oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

- Det vil kun være prosjektansvarlig som har tilgang til dine privatopplysninger. Informasjonen du gir i intervjuet vil bli anonymisert og delt med veileder, prosjektgruppe og i selve bacheloroppgaven.
- Navn og kontaktopplysningene dine vil bli lagret på prosjektansvarlig sin datamaskin, og vil bli slettet etter oppgaven er levert inn.

Intervjudeltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjonen. Alle navn er fiktive.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes **30.12.2021**. Ved prosjektslutt vil personopplysninger slettes.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir meg rett til å behandle personopplysninger om deg?

Jeg behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Universitetet i Stavanger ved student:
- e-post:

Med vennlig hilsen

.....

SAMTYKKEERKLÆRING

Jeg har mottatt og forstått informasjon omog har fått anledning til å stille spørsmål.

Jeg samtykker til:

å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. 30.12.2021

Prosjektdeltakers navn med blokkbokstaver:

.....

.....

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

(Original til studenten- som tar vare på den, kopi av alle tre sidene gis til prosjektdeltakeren.)

